

To pa je dokaz, da je velikanska sila na mah to učinila. Ko bi bil bazalt (čedič) vzdigoval se vsled počasi delujoče sile, pahal bi bil pred seboj nad njim ležeče sklade, ki bi bile obstale verh gorá. Temu pa ni tako. Proderl je marveč kamenje nad seboj tako, kakor topova krogla prodere skozi steno.

Ravno tako se je zgodilo s porfirom, zelenjakom in granitom (z žulo). Tudi to kamenje sestavlja goré siloma prodirujoč zgornje plasti in se vzdigujoč do stermih verhuncev. Nikjer se še ni našlo, da bi bil bazalt proderl po drugem kamenji, povsodi le nasprotno. Iz tega se je sklepalo, da mora bazalt biti tisto kamenje, ki je nazadnje skozi terdo zemeljsko skorijo proderlo.

Porfir prodira vsako drugo kamenje, ako nareja goré, samo bazalta ne more; misel tedaj, da je porfir popred skozi zemljo proderl nego granit, je popolno opravičena. Isto tako se je prišlo do spoznanja, da je zelenjak stareji od porfira in granit stareji od zelenjaka.

Po opazovanji najviših gorá skušale so se spoznavati skrivnosti globočine, kakere še nihče ni mogel preiskavati in poleg tega se je zanesljivo in pravilno sklepalo, da so v različnih dobah zemeljnega obstanka mnogotera kamenja dospela do poveršja skozi zemeljne vedno debeleče se skorije ali lupine.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **S. Oče papež Leon XIII.** so bili v papeža kronani v nedeljo 3. šusca, ker 2. šusca je bila obletnica njih rojstnega dne. Kronanje je bilo v Sikstinski kapeli, a ne javno in slovesno v cerkvi sv. Petra, ker laška vlada je dala vediti, da ljudske druhali ne more (?) strahovati, da ni odgovorna za nered i. dr. Kronanje je po veliki maši. Papež sede na tronu, drugi kardinal-dijakon jim vzame mitro iz glave, in namesto nje jim kardinal-dekan in prvi kardinal-dijakon posadita na glavo tujaro, rekoč: Sprejmi s tremi kronami oza-lišano tujaro in vedi, da si oče knezov in kraljev, vodnik vesoljnega sveta, na zemlji namestnik našega Zveličarja Jezusa Kristusa, kateremu je čast in hvala od vekomaj do vekomaj. Amen.

Pozdrav sv. Očetu Leonu XIII.

Pozdravljam Te preserčno, Oče sveti,
O nastopu Tvojega vladanja!
Tebi pevec se ponižno vklanja,
Sercé veselo mu veleva peti.

Očeta ako dete je zgubilo,
Žalost britka mu obraz prešine.
Sérčne nehajo pa bolečine,
Če srečno novo je pomoč dobilo.

V Piju zgubil dušnega očeta,
Žalibog, prerano sin je blagi!
Je izveršen zopet čin mu dragi:
Vladarja zopet ima Cerkev sveta.

Vesela vest iz Rima se razširi:
Papeža imamo — glas veseli
Radostni smo ravnokar prejeli —
O torej tužno serce, le se vmiri!

Veselo torej glasi naj donijo:
Živi Bog nam papeža Leona!
Cerkve kinči naj ga dolgo krona, —
Dokler ne pride v pravo domačijo.

Pozdravljam Te preserčno, Oče sveti,
O nastopu Tvojega vladanja.
Pesnico to pevec Ti poklanja,
Ter, prosí, daj dobrotno jo sprejéti!

Z.

— Iz seje e. k. dež. šl. sveta za Kranjsko v Ljubljani 21. februarja 1878.

Na dnevnem redu je bilo:

Posvetovanje o potrebah za aktivne plače učiteljem na ljudskih šolah po prevdarku, potem o nasvetih e. k. okraj. šl. svetov, kar se tiče pripomoči (subvencije) za šolske stavbe l. 1879; predlogi za to primerni so bili oddani kranjskemu deželnemu odboru.

Plača drugemu učitelju na ljudski šoli v Logatcu, ki pa je sedaj v Čevicah, se je določila na 450 gl.; povišanje letne plače prvemu učitelju v Mokronogu, nasvetovano po krajnem in okrajnem šolskem svetu od 500 na 600 se je zaverglo:

Poterjeni so bili: zač. učitelj v Černučah Janez Rihtersič za Dobernce (stalno), zač. učiteljica na dekliški šoli v Rudolfovem, Amalija Klančar, ravno tam (stalno), učitelj Nikolaj Stanonik v Starem tergu pri Poljanah za Šmartno pri Kranji stalno in zač. učitelj France Ribnikar v Lescah stalno, poslani so jim bili dekreti.

Nadučitelja vdova je dobila četertletnico za pogreb po ranjem možu, priznala se je nji penzija, otrokom pa pripomoč k odgoji.

Stalno upokojenje ljudskega učitelja, ki je bilo nasvetovano, se je zaverglo.

Poročilo e. k. dež. nadzornika za humanistične predmete na srednjih šolah o nadzorovanji gimnazije v Kranji in Kočevji se je vzelo na znanje in se bode predložilo ministerstvu.

Ravnateljstvo v Ljubljani se pooblašča, da izpraša privatnega učenca za sprejetje v gimnazijo, ako ta izpit dobro izpade, pa tudi za I. polletje 1877/8.

Ljudski učitelj dobi pismen ukor, ker je prestopil meje kaznovanja. Znesek namenjen šoli v Komendi pri Kamniku za gospodarstveni poduk se ima nakloniti šoli v Šent-Gothardu.

Pomožni učitelji se imajo umestiti v Dragatušu, v Cirknici in Čermošnicah, ob jednom se jim je privolila letna nagrada.

Slavnemu ministerstvu so bile po njegovem ukazu poslane date, ki se tičejo pomankanja učiteljev na Kranjskem.

Na ljudski šoli v Litiji se ima vpeljati poldnevni poduk, ker je pomožni učitelj izpuščen.

Ker je bil učitelj v Šmartnem pri Litiji imenovan za učitelja na Duplici pri Zagorji, pooblašča se e. k. nadzornik za ljudske šole, da v porazumljenji z ostalimi tremi učitelji na prvi šoli ukrene, kar je za šolski uk tam potrebnega.

Ljudskemu učitelju se daje nagrada za izvanredno delovanje.

— Iz (?) Ti »Tovariš« si zdaj edini slovenski šolski list! Glej toraj, da boš tako pisaril, da si pridobiš prav obilo naročnikov. — Nekateri pravijo, da jim gre za novce sedaj terje, kakor poprej v tako zvani »mežnarski dobi«. Glej torej, da tistim zopet mežnarijo priboriš, s tem jim bode morda vstreženo. Pa ne, da bi mi kdo te besede v zlo štel, saj veste, da človek se včasih rad kaj šali. Drugi pa pravijo, da jim ugajaš. (Vsem nihče ne vstreže Vr.) — Imam naročenih tudi več nemških listov, a povedati moram, da mi kot slovenskemu učitelju »slovenski šolski list« naj bolj služi. Saj se menda tudi nemški učitelji pri podučevanji ne ravnaajo po tujih listih.

Da si »Tovariš« zopet začel prinašati pesnice, to je mnogim ljubo. Rado

se ozira oko po trati, nasejani z mnogoverstnimi cveticami, in radi prebiramo list, ki donša različne spise. Razlika mika. Želeli bi toraj, da se »Tov.« pesniku g. Z. pridruži še veliko onih gospodov, ki imajo pevsko žilo. (To si tudi želi vredništvo.) Morda spomlad, ki se zdaj zbuja, prebudi več slovenskih slavčkov.

X.

— **Društveniki** »Maticе slovenske« so imeli 13. februarija zborovanje v Ljubljani ter so se posvetovali o raznih zaševah Maticе. — Matica ima premoženja v obligacijah 38.460 gl., hiša je vredna 11.400 gl. in inventar 5.700 gl. — Za prihodnje leto je že urejeno za natis: Popotovanje okolo sveta. Profesor Glovacki se je ponudil, da spiše floro dežel slovenskih. — Društveniki so sklenili, naj Matica izda hrvaško-slovensko slovnico. — Svojega časopisa M. ne boče izdajala, a izhajal boče »Letopis« v zvezkih vsako četertletje in boče prinašal spise namenjene časopisu. — Pri volitvi novih odbornikov je bilo odanih samo 273 glasov. Izvoljeni so: prof. Erjavec in Parapat (273), Vilhar in dr. Zupanec (271), prof. Zupančič Vil. (270), Kozlar (268), prof. Majciger (266), Zolgar (264), Močnik (263), Krišper (261), dr. Jarc (260), prof. Šuklje (259), Keržič in Marušič (256), Robič (255), Hubad (239 glasov). — 6. t. m. se je odbor konstituiral in si volil predsednika g. dr. Janeza Bleiweisa in podpredsednika g. g.: J. Kozlarja in prošta dr. Antona Jarca, i. dr. prihodnje.

— **Iz Rudolfovega okraja.** Naj »Učiteljski Tovarish« postavi majhen spomin mnogo zasluženemu možu, kateri je vse svoje dušne in telesne moči posvetil odgoji mladine, katerega stareji iz med g. g. učiteljev gotovo še v dobrem spominu imajo in ki sedaj že vživa zaslužen plačilo. Izdihnil je 5. marca svojo blago dušo v. č. gospod kanonik Karol Legat, bivši vodja c. kr. normalke ljubljanske, sedaj pa že skozi več let c. kr. okrajni nadzornik za Rudolfski okraj. Kratka pa huda bolezen položila je mnogo čislana gospoda prezgodaj na mertvaški oder. Kako čislani in obče priljubljeni je bil ranjki, kaže naj bolj njegov slovesni pogreb, ki je bil 8. marca v jutru ob 9. uri. Vsi tukajšni vradi, mnogo duhovščine in učiteljev iz okolice, kakor tudi vsa šolska mladina z učitelji vred skazali so rajnemu zadnjo čast in ga spremili k hladnemu grobu, — kjer naj v miru počiva! Za slovo so mnogo spoštovanemu gospodu nagrobnico zapeli učitelji z dijaki vred. Okoli poludne zapustili so zbrani pokopališče, zeleči ranjemu večno luč. — Naj v miru počiva!

(Prist. vr.) Ranjki g. Karol Legat je bil rojen v Ljubljani 28. oktobra 1813 in v mašnika posvečen 12. avgusta 1838. Bil je nekaj časa šolski ravnatelj v Idriji, in pozneje v Ljubljani, tedaj učitelj prihodnjim učiteljem, ki se pod njegovim vodstvom niso učili »multa sed multum« t. j. ne mnogo tvari, a to, kar so specielno potrebovali za svoj stan dobro in temeljito. Ranjki je bil mirne čudi, podloznim bil dobri oče, ter pomagal, kjer je mogel. — A kdo more na svetu vsem vstreci?! — Nisem bil njegov učenec, niti njemu podložen učitelj, a kolikor sem občeval z njim, spoznal sem v njem blago serce, ter spoštovanja vrednega moža. — Bil je tudi nekaj časa predsednik vdovskemu učiteljskemu društvu, in o ti priliki se je najlepše pokazalo njegovo ljudomilo in dobrotljivo serce. Postregel je slehernemu, kolikor je mogel, ter društvu podaril obligacijo za 100 gl. Bog poverni ranjkemu vse dobro, kar je učiteljem storil, a mi pa se učimo od ranjkega pravično živeti in zveličansko umreti.

— **Zahvala.** V. č. g. Franjo Tomšič, duhoven v Kozlah, je kakor več let dosihmal, tako tudi letos naročil »Vrtec« najprirednejšemu učencu naše šole. V prijetno dolžnost si stejem, da izrekam blagemu gospodu dobrotniku naj vladnejšo zahvalo.

Ravnateljstvo šole v Velikih-Laščah mesca febr. 1878.

Jože Pavčič.

— **Sl. hranilnica v Ljubljani** je letos dala dobrodelnim in obče koristnim napravam 8200 gl., kakor: za obleko ubogim otrokom o božiču v čitalnici 150 gl.; za isti namen v vavarolnici 150 gl.; učencem na gimnaziji v Ljubljani 200; v Kranji 100; v Kočevji 100; na realni gimnaziji v Rudolfovem 100; na realki v Ljubljani 200; učiteljišču v Ljubljani 100; I. mestni šoli 150 gl.; II. mestni šoli 250 gl.; kranjskemu Schulpfennigu 100; **Narodni šoli** 100 gl.; dekliski nunski šoli tukaj 200; dekliski nunski šoli v Loki 100; evangeljski šoli tukaj 200; varovalnici tukaj 200; deški šoli v Rudolfovem 100 gl.; podkovijski šoli 100 gl.; m. dekliski šoli tukaj 100 gl.; delavskemu izobraževalnemu društvu 50 gl.; ženskemu učiteljišču tukaj v podporo revnim učenkam 100 gl.; godbini šoli pri glasbenem društvu 150 gl.; rokodelskemu katoliškemu društvu tukaj 50 gl.; dekliski šoli v Kočevji 50 gl.; zavetišču dečkov (Knabenasil) tukaj 200 gl., in še drugim napravam svote od 200 — 50 gl. Slava zavodu, ki tako dobrodejno obrača svojo založnino! —

— † **26. p. m.** je umrl v Ljubljani g. Jožef Sterlekar, pripravnik IV. leta, v 19. letu svoje starosti. Součenci se ga lepo spremili k pokoju in položili vence na rakev. N. v m. p.!

— † **8. t. m.** je umrl svitli nadvojvoda Franc Karol, oče našemu presvitlemu cesarju; rojen je bil 7. decembra 1802, ranjki je slovel po svoji dobrotljivosti in skromnosti pri ljudstvu sploh. — Blagor usmiljenim, ker usmiljenje bodo dosegli.

— † **8. t. m.** je umrl v ljubljanski hiralnici pri sv. Jožefu g. Karol Melcer, bivši profesor na ljublj. gimnaziji. Njegov pogreb 10. t. m. je bil jako slovesen; vdeležila se je mladež gimnazije s svojimi učitelji in mnogo drugih spoštovalcev ranjkega. N. v m. p.!

— † **Umerl** je tudi te dni v Rimu o. Secchi ud Jezusove družbe, naj bolj sloveči zvezdoslovec v sedanjem stoletju, ki se je posebno mnogo pečal z razkrojenjem solnčne šare (Spektral-Analyse). — Tako zapuščajo učeni in neučeni, visoki in nizki ta svet, vsakemu pa veljajo najprej besede: salva te ipsum (reši svojo dušo).

— **Učiteljska spraševanja bodo to spomlad 8. aprila, čas za razglašenje je do 1. aprila.** —

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šl. okraj. Radovljskem. — Na 1razredni šoli v Ko-roški Beli učit. služba, l. p. 450 gl., doklade 50 gl. in stanovanje. Okraj. šl. svetu v Radovljici do 10. aprila. — V šl. okraj. Logaškem. Na 2razredni šoli v Logatcu. 2. učit. služba, l. 450 gl. in stanovanje. Kraj. šl. svetu do 17. aprila t. l.

Na Stajerskem. Na 2razredni šoli pri Mali Nedelji (pošta in okraj Ijutomer) služba nadučitelj. s 600 gl. in stanovanjem. Krajnemu šolskemu svetu do 31. marcija t. l. (Nadučitelj utegne postati tudi orglavec.) Na 1razredni šoli v Šent-Janžu na Verhu (okraj. Šostanj.) s 550 gl. in stanovanjem. Kraj. šl. svetu do 31. marcija t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Ignacij Zor je postal pomožni učitelj na 4razredni šoli v Šmartnem pri Litiji. — Gsp. Janez Kermavnar, zač. učitelj v Šmartnem pri Litiji na Duplico pri Zagorji.